

Gedeelde grond 18: Lies Cuyvers

Transcriptie

Ann Overbergh: Lies Cuyvers is danseres en choreografe. Samen met Ciska Vanhoyland is ze bezieler en artistiek leider van tout petit: een gezelschap en productiehuis dat dans maakt voor een jong publiek, en dat daarbij de dialoog centraal zet tussen scenografie, dans en muziek. Ze gaan heel veel verschillende artistieke samenwerkingen aan. Ze tonen heel veel. Ze brengen rond de honderd voorstellingen per jaar. Ik praat vandaag met Lies over tout petit, en over kunst voor jonge mensen vandaag. Dag Lies, heb ik jou goed voorgesteld?

Lies Cuyvers: Jazeker.

Ann Overbergh: En jullie bestaan sinds 2013?

Lies Cuyvers: Ja, in 2013 zijn we in première gegaan met onze eerste productie. De allereerste voorbereidingen waren eigenlijk al in 2012.

Ann Overbergh: Dus jullie zijn begonnen als artistiek project, een voorstelling die je wou maken?

Lies Cuyvers: Ja. We wilden een eerste productie maken voor de allerjongsten, kinderen vanaf drie jaar. Dat kwam doordat ik zelf een dochtertje had van twee jaar. Ik zag hoe jonge kinderen continu in bewegingsonderzoek zijn. Omdat ze bewegingen willen leren kennen, zich willen ontwikkelen, zijn ze continu aan het experimenteren met hun lichaam. En dat lijkt eigenlijk heel erg op hedendaagse dans. Dat was super fascinerend om te zien. Ik heb heel veel bewegingen van haar gekopieerd, omdat het zo fascinerend was waar zij uitkwam. Daarnaast was er de

vaststelling dat de eerste taal van jonge kinderen bewegingstaal is, en lichaamstaal. Dat begrijpen ze ook het eerst: iemand die naar hen toe komt, iemand die weggaat. Dat interpreteren ze heel makkelijk. Pas later komt de gesproken taal, de woorden en klanken. Dus van daaruit kwamen de interesse en fascinatie. En ik had al met Ciska Vanhoyland samengewerkt. Het was logisch om haar te vragen om een samenwerking aan te gaan en een eerste productie te maken voor dat jonge publiek. Dus de eerste stap die we gezet hebben is ook effectief gaan kijken naar heel veel verschillende producties voor jong publiek. Veel dans was er op dat moment nog niet. We gingen naar allerlei soorten voorstellingen kijken om te zien van: hoe pakken andere mensen het aan?

Ann Overbergh: Je hoort dat wel vaker, dat mensen zeggen: ik was voordien nooit bezig met kunst voor een jong publiek of voor jonge mensen. Ik ben er ingerold omdat er een kindje kwam of doordat ik toevallig iets zag. En mensen zijn dan verrast door hoe experimenteel en verrassend het kan zijn.

Lies Cuyvers: Ik denk vooral dat mensen denken dat ze niet naar een voorstelling voor jong publiek moeten komen kijken, als ze geen kind of jongere meenemen. En dat is jammer, dat men niet makkelijk de reflex maakt om naar een voorstelling voor jong publiek te gaan kijken als men zelf geen kinderen of jongeren in huis heeft.

Ann Overbergh: Omdat er ook voor volwassenen veel in zit?

Lies Cuyvers: Ja, er zijn supersterke producties voor jong publiek. Soms is de beste productie van het jaar voor mij er een voor jong publiek en niet voor het avondcircuit. Dat gaat dan echt over mijn eigen persoonlijke beleving. En dat geldt zeker ook voor het werk van tout petit. Natuurlijk is dat anders. Kinderen kijken en ervaren anders. Maar je wil dat volwassenen ook een voorstelling zien die voor hen betekenis heeft en niet enkel voor de kinderen.

Ann Overbergh: We nemen op in december. Ik weet dat je in februari met de nieuwe voorstelling buiten komt. *Ogen. Blik. Verder. Kijken.*

Lies Cuyvers: Ik ben heel blij met dit project, omdat wij altijd heel fel de link hebben gelegd tussen scenografie en dans, terwijl we er deze keer voor kiezen om te werken vanuit beeldend werk. We werken samen met beeldend kunstenaar Ief Spincemaille. De eerste stap was om te kijken waar er raakvlakken zijn, dingen die hem fascineren en die ons ook kunnen fascineren, en hoe dat samen kan komen. Hij is in functie van deze productie kijkobjecten gaan ontwikkelen. Dat is tegelijk een beeldend werk en een voorwerp om te gebruiken. Die objecten worden geïntroduceerd in de voorstelling, en zowel de kinderen als volwassenen kunnen erdoor kijken, nemen de wereld op een andere manier waar, en nemen ook zichzelf op een andere manier waar, door die objecten. Het is een productie die draait rond kijken, observeren, elkaar aankijken – ook het andere publiek aankijken. En dat is een ervaring die op veel verschillende niveau's kan werken. Waar een kind misschien iets meer met zichzelf gaat bezig zijn, gaan volwassenen ook meer de context zien.

Ann Overbergh: Het klinkt niet meteen als een voorstelling die in een zaalopstelling wordt getoond. Is het scène op scène of wordt het op verschillende locaties gebracht?

Lies Cuyvers: Dat is ook een heel toffe stap die we gezet hebben. Omdat het beeldend werk zo belangrijk was, wilden we deze voorstelling in de eerste plaats in première laten gaan in een museum. Dus het gaat in première in Z33, huis voor actuele kunst, design en architectuur in Hasselt. Daarnaast speelt het ook in Abby in Kortrijk. Daarna hebben we gekozen om het op heel verschillende locaties te brengen, omdat we merkten dat het niet per se de museale context moet hebben. Dus het zal in musea spelen, maar ook op andere locaties en zelfs op scène. Maar we vinden het wel heel leuk om beeldende kunst en dans samen te brengen. En je

voelt ook wel dat musea ook erg op zoek zijn naar andere formats, of andere manieren om een publiek te bereiken. Op die manier is het wel leuk om het museale te overstijgen. En enerzijds die voorwerpen te hebben die in een museum thuishoren, en anderzijds die dans die veel interactiever is, en die een nieuw gegeven binnenbrengt.

Ann Overbergh: Ja, dat kan ik mij wel inbeelden. Misschien dat je er dan voor de live voorstellingen minder mensen mee kunt bereiken, maar dat de voorwerpen dan blijven staan achteraf.

Lies Cuyvers: Daar gaan we mee experimenteren. Dat is een beetje een zoektocht. Hoe kan je tachtig personen interactief laten zijn? Hoe kan je tachtig personen in contact brengen met zo'n voorwerp? Want we willen wel dat iedereen er in contact mee kan komen. Anderzijds vroeg je of die objecten ook een plaats krijgen in het museum. Het minimum is dat die op dagen dat we in het museum spelen daar ook een opstelling krijgen. Bij voorkeur kunnen ze er nog langer blijven, en kan men het museum ook met die kijkobjecten bezoeken. Maar dat is nu nog experiment, we zitten nog in de creatieve fase en zijn nog aan het onderzoeken hoe ver we daarin kunnen gaan. En we willen naast de voorstelling ook een *durational performance* hebben, waarbij mensen vrij binnen en buiten kunnen lopen. Dus het krijgt heel veel vormen, en dat vinden we juist super fijn. In de toekomst willen we dat nog veel meer opzoeken. Dat één onderzoek naar verschillende paden kan leiden en verschillende output kan krijgen.

Ann Overbergh: Dat expliciet multidisciplinaire en dat aftasten van verschillende vormen en verschillende plekken, is dat iets wat tout petit al van in het begin typeert? Of is dat veeleer een evolutie, iets waarnaar jullie nu bewegen?

Lies Cuyvers: Er zit sowieso een enorme evolutie in, op veel verschillende vlakken. Op vlak van dans en de relatie met scenografie heb ik ook het gevoel dat we eerst

een verkennende fase hadden. Daarna een verbredende fase, waarin we met heel veel verschillende mensen zijn gaan samenwerken, en waarna we nu naar een verdiepende fase gaan: steeds dieper in een proces. Hoe dan ook was er van in het begin een enorme interesse om dingen ook op een andere locatie te doen. Alleen hebben we dat de eerste jaren niet gedaan, omdat je ook een soort van focus nodig hebt. Maar we hebben nu wel goesting om op verschillende plekken te komen, ook omdat je op die manier heel verschillend publiek kunt bereiken. Want uiteindelijk blijft het soms een enorme drempel om in een cultuurhuis binnen te gaan. Of je hebt publiek dat wel naar cultuurcentra gaat, maar bijvoorbeeld niet naar musea. Of wel naar een kunstencentrum maar niet naar cultuurcentra. Het is heel fijn om al die verschillende contexten op te zoeken. En om dan op locatie te kunnen werken. Niet altijd evident, maar we hebben bijvoorbeeld tijdens DANSAND! onze productie op het strand gebracht. Natuurlijk is dat ook nog een beetje half gesloten, half open. Maar het is wel heel leuk dat mensen op die manier, soms van op een afstand, ineens in contact komen met hedendaagse dans en iets ontdekken waar ze niet spontaan naartoe zouden gaan.

Ann Overbergh: Ik kan me inbeelden dat dat voor een gezelschap op zakelijk vlak een uitdaging kan zijn. Zakelijk en productioneel.

Lies Cuyvers: Dat is een enorme uitdaging. En dan is de vraag ook met welke middelen je zoiets doet. Het klopt dat het spelen binnen cultuurcentra relatief makkelijk is, omdat die context bestaat, die structuren zijn uitgebouwd. Er is een soort van evidentie dat dat gebeurt. Daarnaast heb je ook wel de context van festivals op locatie, wat ook veel mogelijkheden biedt. Momenteel spelen we daar eigenlijk bijna niet, omdat we daar ook niet naar gezocht hebben. Als je een nieuwe context opzoekt, is dat weer een nieuwe investering.

Ann Overbergh: Je speelt niet op festivals?

Lies Cuyvers: Pas op: ik heb het over locatiefestivals. Op festivals spelen we heel veel, vooral in het buitenland, maar niet zoveel op locatiefestivals. Onze nieuwe productie *Ogen. Blik.* daar zouden we perfect mee kunnen staan op Tweetakt festival in Utrecht, waar we wel vaker gespeeld hebben, en dat ook vaak op locatie werkt. Het is vooral als we zelf dingen organiseren, dat we proberen om dat gratis te maken en dat in het publieke domein te doen. En dat is vooral in Leuven en Hasselt, en we willen dat zo laagdrempelig mogelijk maken, en zorgen dat iedereen er toegang toe krijgt.

Ann Overbergh: Er is een verschuiving gekomen qua beleidsverantwoordelijkheid tussen het Vlaamse, het vroegere provinciale en het lokale niveau. En dat heeft ook een impact op de spreiding van Vlaams werk in lokale cultuurhuizen. Ondervinden jullie daar gevolgen van, of is jullie realiteit daar niet sterk door geïmpacteerd?

Lies Cuyvers: Ik vind dat een heel spannende evolutie. Er komt meer druk vanuit steden op de programmatie van cultuurcentra, en de dingen moeten vaak *break-even* zijn. Ik vind dat spannend naar de toekomst toe, vooral voor schoolvoorstellingen, omdat de ticketprijs daar laag wordt gehouden. Maar dat betekent dat een cultuurcentrum daar geld aan toesteekt, zonet is het niet mogelijk om een productie zoals bij ons voor tachtig tot honderd mensen te programmeren, en maar €4 ticketprijs te vragen. Voor ons domein hebben we het gevoel dat die druk vooral vanuit lokale besturen, vooral zakelijk is. Dat er een enorme druk is om als cultuurcentrum *break-even* te draaien, om winst te maken liever dan verlies op een productie. Daardoor wordt het soms moeilijk om te blijven overtuigen dat het belangrijk is om ook die kleine producties voor tachtig à honderd mensen te programmeren, en dat ook te doen voor alle leeftijden. Want ik heb nog altijd het gevoel dat we via die scholen het meest diverse publiek bereiken. Via de schoolvoorstellingen komen eigenlijk alle kinderen bij ons terecht. Van alle lagen van de bevolking, alle achtergronden. En dat is iets fantastisch wat we moeten omarmen, en waarvan het heel erg zou zijn mocht het achteruit gaan. Die kans krijg je nergens

anders. Dus ik hoop echt dat men ervan overtuigd blijft dat belangrijk is, en dat die overtuiging op veel verschillende niveaus zit.

Ann Overbergh: Ergens moet iemand het belangrijk genoeg vinden om er ook iets meer budget voor opzij te kunnen zetten. En als de cultuurcentra het niet kunnen of “mogen”, dan blijven enkel de scholen over. En die hebben het ook meestal niet breed, of de gezelschappen. En dat is dan een dialoog met, uiteindelijk, de minister, maar eigenlijk ook met beoordelingscommissies kan ik mij inbeelden.

Lies Cuyvers: Klopt. En je ziet ook al dat er een aantal gezelschappen zijn die zeggen, we leggen onze uitkoopsom lager dan wat het kost, omdat het anders niet haalbaar is. Maar dan moet het geld weer van ergens anders komen. En als de structurele subsidies ook niet zo groot zijn, dan houdt het op dat moment ook wel op. En er zit heel veel spanning bij scholen. Er is een maximumfactuur die niet zo heel hoog is, maar sommige scholen proberen daar ook nog onder te blijven, omdat ze weten in welke precaire omstandigheden hun leerlingen leven. En dus wordt voor sommige scholen zelfs die €4 per kind te veel, want daar komt dan ook nog transport bij kijken. En je hebt dan wel trajecten zoals Dynamo op weg, dat maakt het gratis om met de bus naar een cultuurcentrum te gaan. Maar het is niet altijd evident voor elke school om met een lijnbus tot bij het cultuurcentrum te geraken. Dus dat is geen oplossing voor elke school. En je ziet ook dat sommige scholen nooit naar een cultuurcentrum gaan, zelfs niet met de lagere school en het kleuteronderwijs. Wat toch wel heel jammer is.

Ann Overbergh: Als het niet evident is om met een bus naar een voorstelling te komen, dan gaat een groter budget daar ook niet mee helpen.

Lies Cuyvers: Er zijn cultuurcentra die zelf een bus voorzien.

Ann Overbergh: Ja, en dan wellicht in samenspraak met een lokaal bestuur dat er wel het belang van inziet.

Lies Cuyvers: Ja klopt.

Ann Overbergh: Ik weet dat er ook gezelschappen zijn die hun werk naar de scholen brengen. Dat heft het probleem van het transport al voor een stukje op. Zie jij ook soms dat soort werk, heb je daar een bepaalde kijk op? Doe je dat zelf?

Lies Cuyvers: Er zijn niet zoveel gezelschappen in Vlaanderen die dat doen. In Nederland en Duitsland zie je dat veel meer. Ik heb daar een dubbel gevoel bij. Ik denk dat het een enorme meerwaarde is om kinderen en jongeren naar cultuurcentra te brengen, omdat het plekken zijn waarvan je wil dat ze die ontdekken. Waar sommige kinderen anders nooit zouden komen. En je merkt zeker bij die kleuters die dan bij ons belanden, daarnaartoe gaan op zich al een heel avontuur is. Wanneer ze daar dan aankomen, in die grote hal staan, heel die ervaring... dan komen ze op een podium, want bij ons zitten ze meestal mee op het podium, en ze zien die spots hangen, en er is de kwaliteit van het geluid. Dat zorgt voor een speciale sfeer die je niet kan evenaren in een schoolcontext. Zelfs als je spots meebrengt, ga je nooit die kwaliteit krijgen. Plus, die kinderen hebben op school ook meer iets van "dat is hier onze plek en jij zit hier als toerist, als buitenstaander. En da's wel fijn dat je er bent, maar..." Ze kijken daar anders naar. Anderzijds denk ik dat je ook op locatie fantastische dingen kunt doen. Niet elke productie heeft ook een theatercontext nodig. En is het in die zin ook heel waardevol om naar hen toe te komen. En om inderdaad in hun veilige cocon dingen te brengen. Dus ik denk dat het fijn is dat de twee naast elkaar kunnen bestaan. Maar we mogen echt niet onderschatten wat het betekent om in een cultuurcentrum of kunstencentrum toe te komen, en heel die context daarrond.

Ann Overbergh: Iets anders wat wij schrijven in de Landschapstekening Kunsten, iets wat we uit verschillende hoeken en kanten van het kunstenveld horen, is de nood die makers voelen aan meer tijd en ruimte voor ontwikkeling. En dat kan gaan over artistieke ontwikkeling. Dus voor de fase van productie van een werk gewoon uitzoeken, maar met een bepaalde artistieke doelstelling in het achterhoofd. Een andere vorm van ontwikkeling kan zijn, tussen opdrachten door of tussen projecten door. Dat je wel bezig wil blijven, je wil blijven, masterclasses volgen, als danser je lichaam onderhouden, ... en dat mensen het gevoel hebben dat er steeds minder ruimte voor is, omdat er wel een druk is om gezien te worden, te produceren en te tonen. Resoneert dat bij jou op de een of andere manier?

Lies Cuyvers: Ik denk dat er heel veel behoefte is aan ruimte voor ontwikkeling op heel veel verschillende vlakken. Maar specifiek dans voor dat jonge publiek is een nog vrij onontgonnen veld. Er valt nog zoveel te ontdekken, ontwikkelen, onderzoeken, waardoor er heel veel nood is aan experiment, heel lange processen om te onderzoeken wat er allemaal kan. Puur voor hedendaagse dans is er al heel veel onderzocht, en je kunt eindeloos blijven onderzoeken. Maar in relatie met het jonge publiek is daar in zijn geheel nog niet zoveel ruimte voor geweest. Die behoefte voelen we enorm, om veel verschillende elementen daarbinnen te gaan onderzoeken. Wat ons momenteel ook erg fascineert is *performance art* voor dat jonge publiek. Omdat we daar nu heel dicht bij komen met onze nieuwe productie. En dan denk je: wacht, ik ken eigenlijk geen voorbeelden van *performance art* specifiek voor het jonge publiek. Dat moet natuurlijk niet altijd gesegmenteerd zijn. Het is ook fantastisch als kinderen mee kunnen naar Playground Festival, en op die manier in contact komen met performance. Maar ik denk toch dat het een onderzoek waard is om te gaan zien wat performance zoal kan zijn voor die jongsten?

Ann Overbergh: En dat brengt ons naadloos bij de laatste vraag, over de toekomst van ons kunstenveld. Hoe kijk jij daar tegen? Welke droom heb jij eventueel voor ons kunstenveld, en hoe kunnen we naar die droom toe werken? En dan natuurlijk ook

het tegenovergestelde: heb je een nachtmerrie, iets waar je je echt zorgen over maakt, en hoe we dat scenario kunnen vermijden?

Lies Cuyvers: Mijn grote droom voor het veld is dat iedereen zich er even welkom voelt, en dat iedereen zich even vrij voelt om een kunsthuis binnen te lopen. Eender welk kunsthuis. Want ik denk dat dat nog altijd niet zo gemakkelijk is. En ik zou heel graag willen dat we manieren vinden om, om het groots uit te drukken, de hele maatschappij te omarmen, uit te dragen dat iedereen zich er thuis kan voelen. Want ik denk dat het heel belangrijk is om over gevoelens te praten, dat mensen zich goed moeten voelen voordat ze ergens naartoe gaan. En ik denk dat we daar nog wel een weg af te leggen hebben om letterlijk en figuurlijk drempels te verlagen. Je merkt dat er veel meer bewustzijn rond is, maar ik denk dat zelfs het fysiek betreden van sommige huizen nog altijd heel moeilijk is. En dan wordt wel vaak gezegd dat iemand aan het onthaal je kan helpen om ergens binnen te geraken. Maar het is niet altijd fijn om iemand van het onthaal nodig te hebben om ergens binnen te geraken. Je ziet wel dat er heel veel organisaties specifieke trajecten opzetten om toegankelijker te zijn voor mensen met beperkingen op veel verschillende niveaus, zowel qua communicatiestijl als qua toegankelijkheid van het gebouw. Maar in de praktijk zie je toch dat het nog altijd een vrij eenzijdig publiek is. Ik vind het fantastisch hoe wij met mijn schoolvoorstellingen zo'n breed publiek bereiken, maar het zou leuk zijn mochten we dat ook een beetje meer weerspiegeld zien bij familievoorstellingen of in het avondcircuit. Ik denk dat daar wel een belangrijke sleutel kan liggen, ook om nog diverse mensen op het podium te zetten. Daarom ben ik heel blij dat wij samengewerkt hebben met Samuel Baidoo, die zelf ook duidelijk de keuze maakt om een zwarte danseres en een danseres met Aziatische roots op het podium te zetten, zodat kinderen zich erkend weten. Ik vind dat ook super mooi. Als je dan ziet dat na de voorstelling een klein zwart meisje uit het publiek naar die zwarte danseres gaat. Dat moet niet altijd zo zijn, die kan ook naar mij komen. Maar je ziet dan toch een soort van erkenning die anders is. Ik denk dat we daar heel erg naar moeten zoeken.

Ann Overbergh: En tegelijkertijd onderstreept dat ook jouw pleidooi om schoolvoorstellingen te beschermen, en te zorgen dat ze kunnen blijven bestaan.

Lies Cuyvers: Ja, en daar situeert zich ook meteen mijn nachtmerrie. Ik ben bang voor 'het efficiëntiedenken'. Leerdoelen die vooral op het vlak van wiskunde zitten, en soms van taal. Terwijl het creatieve denken, de verbeelding, zoveel werelden openen. Niet alleen artistieke werelden, maar ook, ja, werelden rond artificiële intelligentie. Het heeft niet alleen een *outcome* op artistiek vlak, maar op de hele maatschappij.

Ann Overbergh: Het is niet omdat je geoefend wordt in creativiteit of in kijken naar kunst, dat het enkel over kunst gaat. Je leert ook problemen oplossen. Op verschillende manieren kijken. Het zijn allemaal dingen die ook kunnen bijdragen tot innovatie in onze samenleving.

Lies Cuyvers: En innovatie is ongelooflijk belangrijk, en het is nog belangrijker geworden. En dat innovatieve denken komt niet uit een bubbel of zo. Maar ik denk ook dat we in de maatschappij heel veel nood hebben aan verbinding, en weg gaan van polarisatie. Ik heb het gevoel dat er meer polarisatie is. Misschien klopt dat niet, maar ik heb wel dat gevoel. En ik denk dat je met kunst en cultuur ook voor verbinding kan zorgen. Dat je veel verschillende realiteiten leert kennen en op die manier ook meer respect kan hebben voor andere mensen, hun waarden en hun kijk. Je moet het niet allemaal aanvaarden, maar gewoon leren luisteren en kijken, en laten binnenkomen zonder onmiddellijk klaar te zitten met een oordeel. Dat is ongelooflijk belangrijk. In de beginjaren hadden we altijd eerst een voorstelling van ongeveer een half uur, en daarna konden kinderen zelf dingen ontdekken, zelf dingen doen. Dat is eigenlijk altijd een moment van verbinding. Want dat is ook het moment waarop ze makkelijk naar jou als artiest kunnen stappen, of dat wij gesprekjes hebben met leerkrachten of ouders. Maar ook waar kinderen samen

dingen ontdekken. En nu zijn we geëvolueerd naar voorstellingen die soms interactief zijn. En heel die interactie maakt dat je een moment van verbinding krijgt en van nabijheid. Ook het feit dat kinderen mee op het podium zitten, werkt heel verbindend omdat ze zo dichtbij zitten. Dus ja, verbinding is wel een belangrijk element binnen ons werk. Maar ik denk ook binnen de bredere kunsten op andere manieren.

Ann Overbergh: Als ik het goed heb bestaat tout petit vandaag een twaalfstal jaar. We hebben het al een klein beetje gehad over jullie artistieke evolutie. Maar het is natuurlijk ook heel wat om van een project door te groeien naar een structuur, en een structuur die dan liefst ook nog verduurzaamd kan worden. Hoe was dat?

Lies Cuyvers: Je doorloopt een heel intensief traject. Van een heel kleine organisatie naar een projectorganisatie, naar een structurele organisatie. Eigenlijk start je dat traject voor mij als choreograaf en als danser, dat is je voornaamste insteek. Dan word je ineens ook werkgever, en daar ben je eigenlijk niet op voorbereid. Ineens moet je praten over arbeidsvoorwaarden, kijkt iedereen naar jou als het gaat over de context waarin gewerkt wordt, maar eigenlijk is je focus vooral artistiek. Dat is op zich al een grote stap. Als je dan ziet dat het steeds meer groeit, dan is ook dat weer een enorme evolutie. Maar dan merk je wel bij elk probleem dat er ontstaat, komt dat terug naar jou, en ben jij het aanspreekpunt. Wat heel logisch is, maar dat zijn allemaal wel stappen die je moet leren zetten. Het is niet omdat je iets gecreëerd hebt, en omdat je fantastische professionele dansers hebt die dat kunnen uitvoeren, dat heel dat tournee plannen en die productionele opvolging vanzelf gaan.

Ann Overbergh: Dat is echt een rol apart. En dan ook nog al het zakelijke administratieve erbij.

Lies Cuyvers: Klopt. Vlak voor onze structurele werking waren we dat continu aan het bolwerken. Ik en Ciska, alleen met z'n tweeën. Toen was die stap naar een structurele werking echt noodzakelijk. Hadden we toen geen structurele middelen gekregen, dan hadden we moeten *downsizen*. Dan hadden we weer kleiner moeten worden, want dat was gewoon niet vol te houden. Maar zelfs mét die structurele middelen, er is toen zakelijke leiding bijgekomen. Steve Van Roy, die in het begin ook al het productionele mee opvolgde. Maar op dat moment komt er alweer een nieuwe productie bij met vier muzikanten, en wij ook wel terug als dansers. Maar dus heb je weer een nieuw team dat op tournee gaat en dat opgevolgd moet worden. En krijg je uiteindelijk vier of vijf producties die tegelijk aan het toeren zijn. En dat is een heel grote productionele en administratieve opvolging. We hebben heel veel al doende geleerd. En stapsgewijs brengen mensen je inzichten. Een grote stap was om ineens met Acerta te gaan werken voor loonadministratie. Terwijl we voorheen altijd met interimkantoren werkten. Dat was een grote stap. Niet zo'n gemakkelijke stap in het begin, want dat is ook weer een nieuwe manier van werken.

Ann Overbergh: Is dat ook een bewuste stap omwille van de sociale kant ervan?

Lies Cuyvers: Zeker. Dat is een engagement naar de mensen waarmee we werken. Het heeft voordelen op verschillende niveaus. Zowel voor de artiesten zelf als dat je dan zelf alles beheert en bij één kantoor zit, dat wordt ook wel beheersbaar, een keer dat je de stappen hebt gezet.

Ann Overbergh: Je kunt bepaald administratief werk uitbesteden, en het helpt als alles een beetje gecentraliseerd is, maar je gaat natuurlijk werk blijven hebben. Je bent niet langer louter danser(es) of choreograaf.

Lies Cuyvers: Nee, absoluut niet. En je wordt daar niet op voorbereid tijdens je opleiding, en je wordt ook niet voorbereid op het veld. Ik heb mijn opleiding in Nederland gehad aan de Fontys Dansacademie. We hebben expliciet gevraagd om

ons een beetje te introduceren in verschillende soorten subsidies, hoe het veld werkt, ... En dat is nooit gekomen. En dan studeer je plotseling af, en je weet zo weinig. En je moet het allemaal al doende leren. En dan is het belangrijk dat je op dat moment op iemand stoot die je daarin helpt. In die zin ben ik heel blij dat Gerhard Verfaillie, nu directeur en destijds programmator van Cultuurcentrum Hasselt, ons wegwijs heeft gemaakt, en ons het budget heeft gegeven om onze eerste productie te maken. Hij heeft ook geholpen om te kijken: welke andere cultuurcentra spreek je aan? Welke zijn relevant, die open staan voor nieuwe makers? Want dat waren we toen, nieuwe makers. Maar ook: hoe pak je het aan? Laat je begeleiden. Want eigenlijk word je daar in je artistieke opleiding niet op voorbereid, op heel die context waarin je gaat werken.

Ann Overbergh: Niet in Tilburg, hè? Heb je daar zicht op in Vlaanderen?

Lies Cuyvers: Van de dansers waarmee we werken, merk ik dat er relatief weinig voorbereiding is. Iets meer oriëntatie wel, maar echt de stappen die je moet zetten, en er zijn er toch wel veel om effectief aan het werk te gaan. En uiteindelijk ook werkgever te worden, en een positie in te nemen in een veld. En welke positie moet dat dan zijn?

Ann Overbergh: En op zich is er natuurlijk ook niets mis – wel integendeel – met gedreven programmatoren die je op weg helpen. Maar naast het feit dat je goed werk moet maken en dat die personen in jou moeten geloven, is het ook wel een kwestie van geluk en van netwerken.

Lies Cuyvers: Ja, je moet al de kans krijgen om die eerste productie te maken. En daarin zijn er heel belangrijke *gatekeepers*. En ik denk dat die vaak overbevraagd zijn, omdat er dan plots weer zoveel mensen afstuderen aan een artistieke opleiding, en die willen allemaal iets gaan doen, en ze hebben daar allemaal coaching in nodig. En dat gaat niet bij die paar spelers die er zijn. Bij tout petit heb ik ook wel de

behoefte om die rol voor een aantal mensen op te nemen, om mee na te denken over hun parcours en hoe dat je het aanpakt.

Ann Overbergh: En ik denk dat dat een gedeelde taak is tussen wat men met een duur woord de bovenbouw noemt, en opleidingen. Maar niet iedereen doorloopt een opleiding. Je hebt ook autodidacten, en hoe komen die dan ook weer aan de nodige kennis? Dus in die zin moet er ook een cultuur van onderlinge ondersteuning bestaan in ons veld. Wat er ook wel is, maar je moet ze vinden. Je moet wel altijd een beetje netwerk of een beetje geluk hebben.

Lies Cuyvers: Je moet altijd een beetje geluk hebben in het leven. Dat is zeker een feit.

Ann Overbergh: Dan rest mij enkel nog jou te bedanken voor dit heel fijne gesprek. Ik denk dat jou op 14 februari de première wacht van *Ogen. Blik. Verder. Kijken.*

Lies Cuyvers: Klopt, morgen duik ik terug in de studio om verder te repeteren.

Ann Overbergh: Heel veel succes daarmee. Ik kijk ernaar uit en ik denk dat de voorstelling zeker nog heel dit seizoen verder te zien zal zijn. Allen daarheen zou ik zeggen. Bedankt voor dit fijne gesprek.

Lies Cuyvers: Dank je wel.